

ביסוד הכל צריכה לבוא ההסברה הכללית של בטחון התשובה, ועצם השלוח, ושמחת-עו, שצריכה להיות מתלבשת הנפש של כל איש אשר אור התשובה מאיר בנשמתו, ולכן עם זה לבאר איך שמחת-אמת זאת ונעם זיו קדש זה איננו מפר יראת, חלילה, ואיננו מגרע כחוט השערה מכל ההתעוררות הנפשית, הנקנית בנפש מכל מיני ציורים של יראת תתאה; אדרבה, עוד הוא מרבה את הכח התמציתי של הזהירות והזריזות הנשמטית.

(ארת הפתחה)

אם אדם נשפל כל-כף בדעתו, עד שמרב מרירות נפשו, על עצם ירידתו המוסרית, בכל חטאותיו, איננו יכול להרים ראש לעסק בתורה ובמצוות, בישבו של עולם ובחברת הבריות, במנוחה ושמחת נפש בריאה - צריך הוא לשים אל לבו, כי מדכאות לב כזאת על כל עוונותיו, הרי הוא ודאי באותה שעה בעל-תשובה גמור, ואם כן כבר שגבה מצלתו, ויוכל להניח דעתו ולשוב לשמחתו וחדות רוחו ולעסק בכל הטוב מתוך לב שקט ושמח, כי טוב וישר ד'.

(פיק ד, עב)

התשובה היא ההרגשה היותר בריאה של הנפש. נשמה בריאה בגוף בריא מכרחת היא לבוא לידי האשר הגדול של תשובה, והיא מרגשת בה את הענג הטבעי היותר גדול. פליטת החמרים המזיקים פועלת פעלתה הטובה והמבריקה בגויה כשהיא שלמה בתכונתה, וחרקה רוחנית של כל מצוה רע וכל רשומים רעים ומקלקלים הבאים ממנו, של כל מחשבה רעה ושל כל רחוק מהתכן האצילי האלהי בכלל, שהיא יסוד לכל רע, לכל גסות וכעור, מכרחת היא לבוא, כשהאורגן בריא מצדו הרוחני והגשמי יחדיו.

(פיק ח, א)

התשובה, וכל ההליכות המעשיות שלה, עם הרוח הכללית השולטת בעקרה בימים המיוחדים לתשובה, עם גדל התועלת שלה לזכר את הנפשות, לעדן את הרוח ולטהר את המעשים מכעורם, היא מכרחת להיות סופגת עמה איזו חלשה, שלא נמלט ממנה אפלו הגבור שבגבורים.

כשמקמצים את הרצון, כשכופפים את עז-החיים על ידי הסלידה הפנימית והנטייה לשוב מכל חטא, מתקמץ גם כן הרצון של הטוב, ועז החיים הטהורים מתחלש גם הוא. נמצא האדם סובל מטקרתו המוסרית חלשה כזאת, שסובל חולה שהתרפא על ידי הזרמה אלקטרית חזקה, שאמנם גרשה את הארס שבמחלתו, אבל החלישה את הכח החי והבריא שבו. שבים, על כן ימים של שמחת קדש, של חדות הנפש, לקומם את הרצון הטוביו ועז החיים הטהור. אז תהיה התשובה שלמה.

(פיק ט, ז)